

*Висшето училище и детската градина –  
за качество в системата на образованието  
Higher School and Kindergarten – for Quality of Education System*

## ПРЕДУЧИЛИЩНАТА ПОДГОТОВКА НА „СПЕЦИАЛНОТО“ ДЕТЕ

**Клавдия Костова**

*Обединено детско заведение „Детска Вселена“ – Враца*

**Резюме.** В настоящата публикация са споделени аспектите на включващо обучение на така наречените „различни“ или „специални“ деца. Всяко дете по своята същност е различно и специално, с което всеки учител съобразява педагогическата си дейност, достигайки до кърчетата на детската душевност с много професионализъм и обич. Най-важното за детето със специални образователни потребности е да се приеме с разбиране, без присмех и подигравка и за това спомагат различните педагогически подходи в екипната дейност. Предучилищната подготовка на „такива“ деца се изразява в конкретиката и спецификата на индивидуалната образователна програма. Споделя се практиката за коректно и прецизно изготвени индивидуални тематични планове, съобразени както с индивидуалните потребности на детето, така и със седмичното разпределение на образователното съдържание по всички образователни направления.

**Keywords:** preschool preparation, pedagogical competences innovative approaches and methods of teaching, special needs, supportive environment, teamwork, including training

Опитът, който статията споделя, е резултат от работата със „специално“ дете с диагноза „хидроцефалия и предлингвиална слухова загуба с кохлеарна имплантация“, постъпило на петгодишна възраст в детска група към ОДЗ „Детска Вселена“ – Враца. Боледуването след раждането и направените интервенции в болнични заведения е наложило „затваряне“ на детето в определена среда – семейна и лекарска. Непосещавало никога детска градина, в началото детето не осъществява контакт с никой от детската група. Не може да остане спокойно, бяга, хапе, безпричинно пищи.

До този момент учителите в детската градина нямат практически опит за работа с дете, което има такива специфични потребности, и това определено създава притеснения и трудности за преодоляване. Формиране на знания, умения, отношения и приобщаване към детския колектив на дете, различно по своите възможности от връстниците си, и то така, че и двете групи да се чувстват равнопоставени и еднакво значими, обградени с внимание и емпатия, стимулирани да покажат най-доброто от себе си, е сложен и отговорен процес.

За детето със специални образователни потребности най-важното е да се приеме с разбиране, без присмех и подигравка и затова в различни режимни моменти се използват приказки, свързани с толерантността, приятелството, уважението, правото на всеки индивид на достойно и равно поставено съществуване (книжка „Приказки ми разкажи и ще върша добрини“ – автор Д. Йорданова, „Приказка за цветовете и приятелството“, „Грозното пате“ и др.).

Проучването на документацията (медицински документи, Карта за първична оценка на образователните потребности от ЕКПО), интервюто с родителите дават представа за особеностите на детето, неговите специфични потребности, дефицити и възможности. Тази информация помага за създаването на подходяща организация на възпитателно-образователния процес, както и за сформирането на екип за подпомагане на детето със специални потребности.

На първата родителска среща майката откровено споделя с родители на децата от детската група за притесненията си, страховете си и тревогите за престоя, адаптирането и образователните потребности на детето. Тази откровеност е първата, но изключително необходима стъпка за съвместни дейности, съпътствани с позитивното отношение на семействата към специалното дете и изграждане на приятелски и толерантни взаимодействия между децата в детската група.

Обособеният ресурсен кабинет в детската градина, оборудван с необходимите нагледни и дидактични материали, създава приятна обстановка за индивидуални занимания на детето със специални образователни потребности.

Организираната и адаптирана образователна среда в детската група до голяма степен изпълнява подкрепящите си функции спрямо детето с различни нужди. Оформените тематични кътове, разположени в пространството според предназначението си, оборудвани с ниска мебел, необходими материали, пособия, инструменти, са изключително важни за всички деца с оглед на тяхната индивидуалност и интереси. Например:

- „Аз се уча“ – веселите буквички, цифрички и форми в образи на стената примамават децата в занимателния свят на математиката и родната реч. Тук те боравят с набор от цифри и букви, като подреждат на магнитното табло задачи, букви, срички, имена на предмети, изречения;

- „Моята библиотека“ – тук децата разглеждат любими книжки, списания с учителя и другарчетата си. Могат да послушат приказка в успокояваща обстановка. Учат се да пазят и подреждат книжките в библиотечния шкаф, да оценяват писмеността и библиотеките;

- „Малкият художник“ – кът с множество възможности за проява на детската креативност – рисуване, апликиране, моделиране;

- „Майсторете, ръчички“ – кът с конструктори (дървен, пластмасов, отвертки, гаечни ключове и др.). Тук децата овладяват координацията между ръце и очи, строят, оформят триизмерни предмети. Постигат удовлетворение, добиват увереност и самочувствие;

– „Малкият актьор“ – оборудван с детски параван, набор от куклен персонаж, настолен театър. Чрез имитации, пресъздаване на сценки децата осъзнават какви са те и какви ще станат, като пораснат;

– „Тихият кът“ – необезпокоявани, децата могат да си починат на детското канапе или фотъйлче;

– „Компютърен кът“ – тук децата започват връзката с технологията на XXI век. **Работейки с компютър, те научават езика, математиката, изучават нов начин на комуникация.** Овладеват се качествата упоритост, координация с очите и ръцете, логическо мислене.

Разпределената отговорност на членовете на екипа за подпомагане обучението и възпитанието на детето с увреден слух в детската група е резултатна и постига заложените образователни цели в индивидуалната програма за работа с детето.

Обсъждането и приемането на Годишен план график за дейността на екипа за подпомагане на обучението и възпитанието на детето със специални образователни потребности носи разпределение на времеви и образователни взаимодействия.

Извършването на първоначално оценяване на образователните потребности е с различни методи и подходи – функционална оценка (анамнестични данни, изследване на когнитивни процеси, тестове за слухово и езиково развитие, педагогическо наблюдение, коректурни проби), а образователните възможности – в съответствие с Държавните образователни изисквания за предучилищно възпитание и подготовка на децата за училище и изготвяне на становища от всички педагогически специалисти.

Изготвената Карта за провеждане на начално оценяване на образователните потребности на детето със СОП дава ясна информация за поведенческите прояви на детето по време на организирана педагогическа ситуация и игра, индивидуалните постижения на детето по образователни направления, областите, в които детето се развива най-добре, неговите интереси и потребности. Въз основа на тези показатели се изготвя Индивидуалната образователна програма с ясно регламентирани и в максимална степен индивидуализирани цели и очаквани резултати. Тя е с отворен характер и при необходимост – идентифицирана от член на екипа, работещ с детето, след обсъждане от всички участници от екипа се внасят необходимите корекции. Важно е да се адаптират и методите за оценка на постиженията съобразно спецификата на нарушението. Акцентът е върху силните страни на детето. Родителите на детето със специални потребности се запознават по достъпен за тях начин със съдържанието на индивидуалната образователна програма, дават предложения и писмено удостоверяват с подпис съгласието си за изпълнение на дейностите по нея.

За пълноценното включване на детето със специални образователни потребности в педагогическите регламентирани и нерегламентирани ситуации

се прилагат индивидуален и диференциран подход. Образователната задача се насочва към всички деца от групата, но начинът на изпълнение е различен с оглед запазване авторитета и самоутвърждаването на детската личност. При необходимост се дават допълнителни указания и насоки (предимно с жестове), с оглед постигане на разбиране на индивидуалната задача. Насърчава се участието на детето в групови занимания, като в определени моменти се осигурява възможност за подкрепа от друго по-можещо дете от групата, упражнява се адекватен контрол от страна на учителя за постигане на самостоятелно изпълнение на поставените задачи от детето със специални образователни потребности.

В процеса на реализиране на педагогическите ситуации се включват интерактивни, музикални, подвижни игри, игри със състезателен характер, които провокират интереса на детето за активното му участие.

Ролевите игри, драматизацията, игровите методи, работата в екип пробуждат творческото начало и у „различното“ дете, помагат му да обогати своите представи за заобикалящия го свят, като забавляват и приобщават към връстниците му. То се включва не само в конкретните игри, но и в тяхната предварителна подготовка. Изработването на маски и декори за драматизация развива фината моторика – чрез изрязване, залепване, подреждане, рисуване. Изразяването пред публика – показването на собствените постижения пред децата от детската група, родителите и обществеността го провокира и му дава самоувереност.

Включването на различни специалисти в образователно-възпитателния и корекционен процес при педагогическото взаимодействие с детето със специални потребности се осъществява в детската група или индивидуално в ресурсния кабинет в зависимост от конкретните нужди и емоционалното състояние на детето. Ценен фактор е приемането на различните специалисти от останалите деца в групата като партньори и приятели. Пред тях децата споделят своите впечатления за детето със специални образователни потребности. С удоволствие децата предлагат да се включат в индивидуалните занимания и с желание участват в дейности, провеждани от ресурсните специалисти. Любимата игра е „Ехо в гората“, в която слухово-речевият рехабилитатор затвърдява уменията не само на детето с нарушения, а и на всички деца от детската група, за правилно слухово възприемане и речево възпроизвеждане на звуковете в българския език.

Психологът създава условия за подобряване на когнитивните процеси, включвайки различни игри с децата от групата.

Като добра практика споделяме коректно и прецизно изготвени индивидуални тематични планове, съобразени както с индивидуалните потребности на детето, така и със седмичното разпределение на образователното съдържание по всички образователни направления.

Чрез провеждане на междинна и изходна диагностика се отчита динамиката на развитие на детето със специални образователни потребности.

С цел плавен преход от детската градина към началното училище се организират срещи между „специалното“ дете, учители от началното училище, родител и членове на екипа.

Споделянето на трудностите и постиженията между членовете на екипа позволява изграждане на позитивно и ориентирано към резултати екипно взаимодействие.

При приобщаването на дете със специални образователни потребности се идентифицират следните трудности:

- недостатъчна методическа подготовка на детските учители за работа с деца с различни нарушения;
- липса на адаптиран инструментариум за диагностика на деца с различни нарушения.

## **PRESCHOOL PREPARATION OF A CHILD WITH SPECIAL NEEDS**

**Abstract.** In this paper are shared aspects of including training of the so-called “different” or “special” children. Every child is inherently different and special; something which is considered by each teacher in his or her pedagogical activity, reaching the most secret recesses of the child’s mentality with professionalism and love. The most important thing for a child with special educational needs is to be accepted with understanding, without derision and mockery, and this can be possible with the different pedagogical approaches and team work. Preschool preparation of “such” children is expressed by means of concreteness and specificity of individual educational program. We share our practice about correctly and accurately prepared individual thematic plans which are consistent with both the individual needs of the child and with a weekly distribution of educational content in all educational fields.

✉ **Mrs. Klavdia Kostova**  
Kindergarten “Detska Vseleni”  
Vratza, Bulgaria  
E-mail: cdg14@abv.bg